

شناسایی ابعاد برنامه درسی دوره ابتدایی در کلاس‌های چندپایه: یک مرور نظام‌مند

مرجان خمیس‌آبادی^۱، محمد جوادی‌پور^{۲*}، کیوان صالحی^۳، معصومه السادات ابطحی^۴

۱. دانشجوی دکتری برنامه‌ریزی درسی، دانشگاه علوم تحقیقات دانشگاه، تهران، ایران. (ایمیل: mahtabkhamis@gmail.com)

۲. دانشیار دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)، (ایمیل: javadipoor@ut.ac.ir)

۳. دانشیار دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران، تهران، ایران. (ایمیل: keyvansalehi@ut.ac.ir)

۴. استادیار گروه علوم تربیتی، دانشکده تعلیم و تربیت اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. (ایمیل: mh.abtahi2020@ut.ac.ir)

چکیده

پراکندگی جغرافیایی و تلاش برای برقراری عدالت آموزشی در کشور، زمینه شکل‌گیری و ضرورت تدریس در کلاس‌های چند پایه را فراهم نموده است. مطالعه حاضر با هدف بررسی منظم اسناد پژوهشی به منظور شناسایی ابعاد برنامه درسی دوره ابتدایی در کلاس‌های چندپایه انجام شد. مرور پیشینه در پایگاه داده‌های داخلی شامل نورمگز، ایرانداک، سیویلیکا، علم‌نت، مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی و پرتال جامع علوم انسانی در بازه زمانی کلیدواژه‌های «کلاس چندپایه، تدریس چندپایه و برنامه درسی، اجرای آموزش‌های درسی چندپایه، آسیب‌های موجود در کلاس‌های چندپایه» انجام شده است. همچنین با جستجو در پایگاه داده‌های بین‌المللی همچون اریک، سیج، الزویر، گوگل اسکالر و تیلور و فرانسیس در بازه زمانی اسناد بین‌المللی بازیابی شده است. پس از بازیابی اسناد با استفاده از نشانگرهای فهرست واری و ارزیابی پریزما به ارزیابی مطالعات بازیابی شده، پرداخته شد. تحلیل داده‌ها با روش تحلیل کیفی آلتاید به شناسایی ۸۴ نشانگر و دسته‌بندی آن در قالب نه بُعد شامل هدف محتوا، معلم، مواد و منابع، دانش‌آموز، زمان، مکان/محیط، روش‌های یادگیری و تدریس و روش‌های ارزشیابی و منجر شد. در نهایت اینکه، در کلاس‌های چند پایه، اهمیت برنامه درسی دوچندان دیده می‌شود و نیاز است تا ابعاد شناسایی شده برنامه درسی در این کلاس‌ها اجرا شود. بر این اساس لازم است از شناسایی اهداف یادگیری در کلاس‌های مذکور تا ارزشیابی انعطاف‌پذیر در کنار معلمان آموزش دیده در نظر گرفته شود.

کلیدواژگان: اجرای برنامه درسی، دوره ابتدایی، کلاس‌های چندپایه، مرور نظام‌مند.

مقدمه

تعلیم و تربیت بعنوان یک نهاد تربیتی و آموزشی که مسئولیت تعلیم و تربیت افراد را به عهده دارد و بایستی به تمامی ابعاد وجودی انسان توجه نماید (Walsh et al., 2017). ولی نگاهی به تاریخ تعلیم و تربیت کشورها نشان می‌دهد که سیستم آموزشی کشورها در بعد آموزشی و شناختی هدفمند عمل می‌کند و سایر ابعاد وجودی انسان یا به فراموشی سپرده شده یا اگر هم دیده شده خیلی چشمگیر و هدفمند نیست (Murodullayevna, 2023). در حالیکه مهم‌ترین هدف تعلیم و تربیت کشف نقاط قوت درونی هر فرد و کمک به آنها در شناسایی توانایی‌های ذهنی و عملی خود است. تعلیم و تربیت عمومی اغلب، معلمان و دانش‌آموزان را آموزش می‌دهند تا بخوانند، بنویسند، بطور تحلیلی تفکر کنند، شمارش بکنند، و به شیوه‌های متفاوتی به تواناییهای خود دست یابند (Farmonovna, 2023; Ortiz-Wythe et al., 2022). از زمانی که حق آموزش برای اولین بار در سطح بین‌المللی در اعلامیه جهانی حقوق بشر مطرح شد، چشم انداز جهانی به شدت تغییر کرده و پیامدهای مهمی برای آموزش داشته است (UNESCO, 2022). دسترسی به آموزش به طور چشمگیری افزایش یافته است، نرخ بی سوادی به شدت کاهش یافته است و فرصت‌ها برای شروع به یادگیری مادام‌العمر بسیار گسترش یافته است، زیرا مردم بیشتر زندگی می‌کنند و ماهیت کار در حال تغییر است (UNESCO, 2022). در این بین، اهداف توسعه سازمان ملل متحد عنوان می‌کند که آموزش با کیفیت و ترویج یادگیری مادام‌العمر که مستلزم گسترش و به رسمیت شناختن حق آموزش برای همه در طول زندگی است. در واقع، دسترسی به آموزش شرط لازم برای تحقق همه اهداف توسعه در تمامی ابعاد است (Asimaki et al., 2023; UNESCO, 2020b).

در طول دهه‌های گذشته، در برخی کشورها جنبش عدالت

آموزشی به وقوع پیوسته است؛ به عنوان نمونه ایالات متحده آمریکا به سیاست‌های به صفر رساندن بازماندگی از تحصیل در تلاش بوده است (Warren, 2022; Wiafe, 2022) و همچنین توجه به تعطیلی گسترده مدارس در جوامع سیاه پوست به شدت مورد توجه واقع شده است (Ridge & Kippels, 2019). در واقع یکی از مهم‌ترین اقدامات کشورهای توسعه یافته در زمینه آموزش و پرورش، کاهش تبعیض‌های آموزشی است (Ortiz-Wythe et al., 2022; Trahar et al., 2020). در واقع عواملی همچون تبعیض‌های جنسیتی، نژادی و دینی در کنار یکدیگر می‌تواند مساله و مشکلاتی را برای دسترسی آموزش مناسب برای همه را دوچندان کند (Nichols & Stahl, 2019; Steinmetz, 2020). برای حل این معضلات، کلاس‌های چندپایه شکل گرفته است. اما چیزی که کمتر به آن توجه می‌شود، تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان، میزان استعداد، خلاقیت، عواطف و احساسات است؛ برای تربیت جامع و کامل فراگیر، بایستی تمام توانایی بالقوه وی را به نفع خود و پیشرفت جامعه پرورش داد. اما مانع اصلی انجام این کار، نداشتن سیستم تعلیم و تربیتی است که متمرکز بر ارتقاء تمام مهارت‌های بالقوه بسیار ضروری وی باشد (Murodullayevna, 2023). بدین منظور امروزه کلاس‌های چندپایه^۱ مورد توجه زیادی قرار گرفته‌اند (Hosseini & Rostami, 1401; Murodullayevna, 2023). در دوره ابتدایی کلاسی را که با حضور دانش‌آموزان دویا چند پایه ی تحصیلی و با تدریس یک معلم در یک اتاق درس تشکیل و اداره می‌شود، کلاس چند پایه می‌نامند با توجه به این که دوره ابتدایی شش پایه است، بسته به شرایط مختلف و جمعیت فراگیران این کلاس‌ها حداقل ۲ پایه و حداکثر ۶ پایه‌اند و اهمیت تشکیل این کلاسها به دلیل تشکیل آنها برمی گردد که از جمله ی آنها می‌توان به این نکته اشاره کرد که باتوجه به کاهش جمعیت کودکان لازم‌التعلیم بخصوص در روستاها و مناطق کم جمعیت و از طرف دیگر ضرورت

¹ multi-level classes

تحصیل آنها، لازم است که کودکان محصل در پایه‌های مختلف در یک کلاس و در کنار هم و توسط یک معلم تربیت شده و آموزش ببینند (Meshkinfam et al., 1402). در برخی از مناطق روستایی، به دلایل مختلفی مانند مهاجرت به شهرها و یا همراهی کودکان و نوجوانان در امرار معاش خانواده، تعداد دانش‌آموزان یک پایه درسی آن قدر کم می‌شود که امکان تشکیل کلاس‌های تک پایه برای آنها وجود ندارد (Raggl, 2012). همچنین به دلیل کمبود وسیله نقلیه عمومی یا نامناسب بودن راه‌های ارتباطی، بسیاری از این دانش‌آموزان نمی‌توانند از کلاسهای تک پایه در مدارس سایر روستاها و مناطق استفاده کنند. در چنین شرایطی، تنها راهکاری که وجود دارد، تشکیل کلاس‌های چند پایه است (Manzano & Magalona, 2023). این در شرایطی است که در کشور ایران به دلیل عوامل پراکندگی جمعیت، تعداد مدارس چندپایه زیاد است و در نظام آموزش و پرورش ما به علت برقراری عدالت آموزشی، یعنی دادن حق طبیعی آموزش به تمامی کودکان واجب‌التعلیم کشور از تدریس در کلاس‌های چند پایه استفاده می‌شود. در مدارس چندپایه دانش‌آموزان در مهارت‌های خواندن و ریاضیات و علوم تجربی دچار ضعف هستند و در مهارت‌های ارتباطی و اجتماعی تقویت می‌شوند. مدارس چندپایه اکثراً در مناطق کم برخوردار روستایی و عشایری و نظامی هستند و از امکانات آموزشی و نیروی انسانی کم تجربه و نظارت‌های کم بهره می‌برند که کاهش یادگیری و فقر بیشتر را به همراه دارد. عدم امکانات و شرایط محدود در مدارس چندپایه دانش‌آموزان را از سایر دانش‌آموزان تک پایه عقب می‌اندازد (Malmir & Esfini, 1402). (Farahani, 1402).

برای اجرای آموزش‌های درسی چندپایه، عوامل مختلفی را می‌توان مدنظر قرار داد. نظیر معلم، دانش‌آموز و محیط آموزشی اما یکی از عناصر مهم و قابل توجه در اجرای موفق کلاس‌های چندپایه، توجه به اجرای برنامه درسی^۱ است.

برنامه درسی، در واقع، یکی از اصلی‌ترین ستون‌های الزامی در علوم تربیتی است و نقش بسیار ارزنده‌ای در عملکرد دانش‌آموزان دارد. این برنامه فرایندهای غیررسمی را نیز در بر گرفته است. برنامه درسی ظرفیتی است که کارکردهای چندگانه پیدا کرده است و می‌خواهد تمام رویدادهای آموزشی آشکار و پنهان و حتی عملیاتی را در خود جای دهد تا انتظارات آموزش و پرورش را برآورده سازد. برنامه درسی، را می‌توان به مثابه فرایندی دانست که آغاز و پایان جریان یادگیری و آموزش را به هم می‌تند (Gedifew, 2023). برنامه درسی، در واقع، یکی از اصلی‌ترین رویکردها در نظام تربیتی است و نقش مهمی در نتایج یادگیری دانش‌آموزان دارد و اجرای برنامه درسی نیز در این میان حائز اهمیت است (Eilks & Hofstein, 2017; Gedifew, 2023).

اجرای برنامه درسی به آن مرحله از برنامه گفته می‌شود که تعداد زیادی از افراد درگیر آن هستند، افرادی اعم از مسئولین ادارات مناطق معلمان؛ والدین و دانش‌آموزان این مرحله شاید مهم‌ترین مراحل از مراحل برنامه درسی است زیرا در بسیاری از مواقع اجرای نامناسب یک برنامه مدون می‌تواند کل مراحل برنامه ریزی را زیر سوال ببرد همچنین اجرای خوب و بدون مشکل یک برنامه ی معمولی در طراحی نیز می‌تواند به موفقیت یک برنامه منجر شود (FAR06, 2009). براساس پژوهشهای صورت گرفته، اجرای برنامه‌های درسی کلاس‌های چندپایه با مشکلاتی همراه اند. شریفا (Shareefa, 2021) نشان داده که معلمانی که در کلاس‌های چندپایه شرکت کرده اند، خود آموزش ناکافی داشته اند. به طور کلی کلاس‌های مربوط به آموزش چندپایه، نمادی از همه برنامه‌های آموزشی، پرورشی و اداری آموزش و پرورش در نوع ارائه خدمات در این حوزه‌هاست (Pridmore, 2007). تجربیات به دست آمده در استرالیا، بنگلادش، جمهوری خلق چین، هند، اندونزی، جمهوری کره، مالزی، مالدیو، نپال، پاکستان، فیلیپین، تایلند و... نشان می‌دهد که برنامه ریزی

^۱ Curriculum

آموزش ابتدایی و فهرست حداقل توانایی‌های آموزشی، برای کلاس‌های چندپایه طراحی و تهیه نشده‌اند (Wahab, 2018). از طرفی، در طی سال‌های اخیر، بسیاری از موسسات در جهان، رویکرد خود را نسبت به برنامه درسی تغییر داده‌اند و طراحی و محتوای برنامه درسی بیش از پیش مورد توجه قرار داده‌اند (Karaçoban & Karakuş, 2022). در این میان تلاش‌های بسیاری برای شناسایی مولفه‌های اصلی و نتایج صورت گرفته است. برای مثال: در بریتانیا بر اساس مصوبه آژانس تضمین کیفیت اروپا، پایه‌های یکسانی برای آموزش در سرتاسر کشور تعیین شده است و توجه آن بیشتر معطوف به نتایج یادگیری است (Nichols & Stahl, 2019). چنین اولویت‌هایی می‌تواند موجب ایجاد فرصتهایی برای یکسان سازی و همچنین بهبود برنامه درسی در سطح موسسه ای و ملی باشد. اما تعیین برنامه درسی به صورت یک برنامه شسته و رفته و واضح کار ساده ای نیست حتی در جایی که بسیار مطلوب به نظر می‌رسد. برنامه مفهوم‌سازی برنامه درسی در عصر حاضر که عصر یادگیری ترکیبی است، از پیچیدگی زیادی برخوردار است. زمانی که اکثر آموخته‌ها به صورت آنلاین انجام می‌گیرد که هم در راستا و هم می‌تواند فراتر از برنامه درسی تعیین شده باشند (Charmaz, 2017; Silver, 2022).

تعداد زیادی از معلمان در سراسر جهان در کلاس‌های چندپایه که مجموعه ای از سطوح و پایه‌های مختلف در یک کلاس هستند، تدریس می‌کنند (Manzano & Magalona, 2023). با افزایش تلاش توسط سازمان‌های بین‌المللی برای ارائه آموزش همگانی در مقیاس وسیع‌تر، به خصوص در مناطق دورافتاده روستایی، تعداد کلاس‌های چندپایه افزایش یافته است (Naparan & Alinsug, 2021). مناطق روستایی کشورما نیز این امر مستثنی نبوده و تقریباً درصد قابل توجهی از مدارس ابتدایی چندپایه می‌باشند. با توجه به افزایش تعداد کلاس‌های چندپایه ارائه ساختارها و پشتیبانی‌های لازمه آموزش کیفی در این شرایط مساله ای است که همواره دغدغه

کارشناسان و مسئولان ذی ربط بوده است. تاثیرناهماهنگی درون کلاسی، ابهام در موفقیت دانش‌آموزان و اندازه کلاس، ترکیب ناموزون کلاس به خودی خود، و از طرفی زمان محدود با توجه به تنوع دانش‌آموزان بر اساس پایه‌های تحصیلی مختلف از جمله مشکلات معلمان چند پایه است. تدریس حرفه ای و تهیه ی طرح درس در کلاس‌های چند پایه نیز، مستلزم تسلط معلم به محتوا، اهداف و راهنمای روش تدریس کلیه ی دروس دوره ی ابتدایی است. کمبود وقت، حجم زیاد مطالب کتاب‌های درسی، خستگی شدید، عدم تحقق اهداف آموزشی و پرورشی، و عدم تسلط یادگیرندگان از مشکلاتی است که ممکن است معلمان چندپایه را با خود درگیر سازد و اجرای برنامه درسی مطلوب را دچار خدشه سازد. از طرفی نبود امکانات کافی در نظام آموزش، به ویژه در دوره ابتدایی، ایجاب می‌کند که نظام آموزشی به استفاده از کلاس‌های چندپایه روی بیاورد که البته این امر با مشکلات بسیار از جمله نارسایی در امر تعلیم و تربیت دانش‌آموزان همراه است. از سویی هم، چالش ناشی از کلاس چندپایه شرایطی را بردانش‌آموزان و معلمان چنین کلاس‌هایی تحمیل میکند که نظام آموزشی را به جهتی نامطلوب در حوزه آموزش و پرورش سوق می‌دهد. بنابراین با توجه به ماهیت و ویژگیهای خاص کلاسهای چندپایه، هدف پژوهش حاضر، واکاوی تجارب این گروه از معلمان از چالش‌های تدریس در سال‌های آغازین خدمت خود در کلاسهای چندپایه است. این موضوعی است که به نظر می‌رسد محققان در پژوهش‌های داخلی و خارجی به آن توجه نکرده‌اند و یافته‌های مناسبی برای آن در اختیار نیست. دستاوردهای این پژوهش به تصمیم گیرندگان کمک میکند تا برنامه‌های آموزشی مناسب را برای آماده کردن معلمان تازه کار چندپایه طراحی و اجرا کنند. اگرچه توسعه و گسترش روشهای و تکنولوژیهای مختلف آموزشی، زمینه‌های بهبود آموزش در کلاسهای چندپایه را فراهم کرده است اما بسیاری از مدارس در ایران به ویژه در مناطق محروم و مناطق

دورافتاده روستایی با شیوه‌های متداول سنتی در کلاسهای چندپایه اداره می‌شوند. مطالعه و پژوهش پیرامون مسائل و مشکلات و همچنین ابعاد اجرای برنامه درسی کلاسهای چندپایه جهت بهبود فرایندها و بازطراحی آن از مسائل مهم است. از طرفی، تدریس حرفه‌ای و تهیه‌ی طرح درس در کلاس‌های چند پایه نیز، مستلزم تسلط معلم به محتوا، اهداف و راهنمای روش تدریس کلیه‌ی دروس دوره‌ی ابتدایی است. کمبود وقت، حجم زیاد مطالب کتاب‌های درسی، خستگی شدید، عدم تحقق اهداف آموزشی و پرورشی، و عدم تسلط یادگیرندگان از مشکلاتی است که ممکن است معلمان چندپایه را با خود درگیر سازد و اجرای برنامه درسی مطلوب را دچار خدشه سازد. از این‌رو سوال اصلی در پژوهش حاضر این خواهد بود که مبتنی بر اسناد منتخب، برنامه درسی دوره ابتدایی در کلاس‌های چندپایه چه ابعاد دارد.

روش

روش پژوهش حاضر، از نوع اسنادی و از نوع مرور نظام‌مند است و مبتنی بر منابع ثانویه بوده که با استفاده از رویکردهای مبتنی بر تکرار به گردآوری و تحلیل داده‌ها می‌پردازد. منظور از منابع ثانویه در این پژوهش، همان اسناد مکتوب نظیر کتاب‌ها و مقاله‌های پیشین است. به عقیده ترابی (Torabi et al., 1401)، امروزه ضرورت انجام مطالعات مروری، سرعت روزافزون تولید دانش درحوزه‌های مختلف است.

در این مطالعه، مقاله‌های مرتبط با موضوع در مجله‌های بین‌المللی که به زبان لاتین نگارش شده‌است، به صورت نظام‌مند و انجام‌شده و مورد مطالعه قرار گرفت.

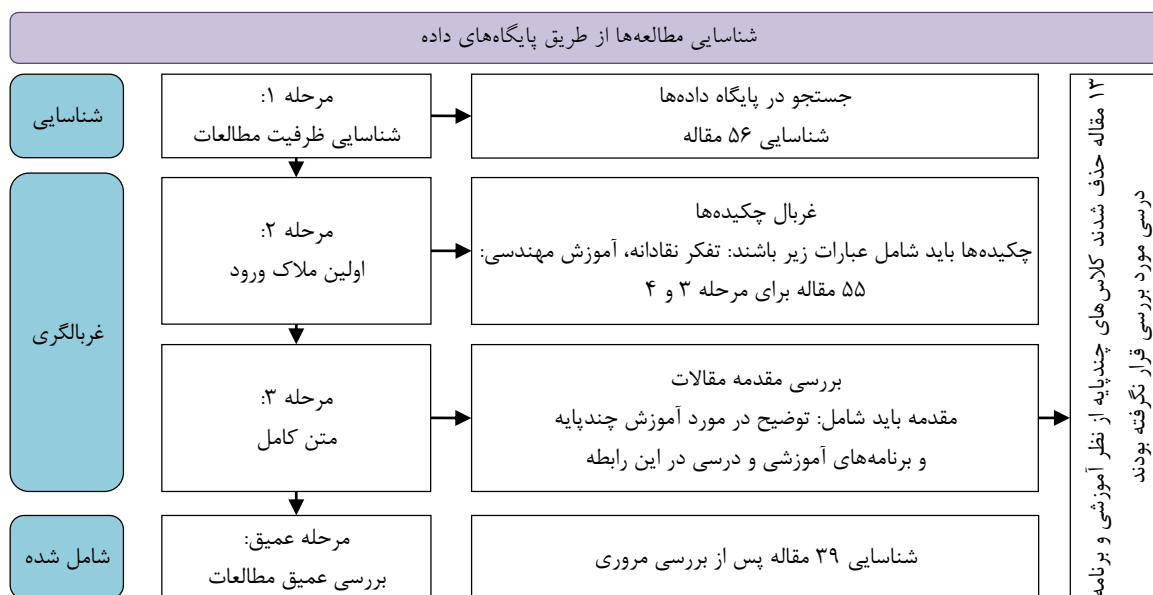
از این‌رو در پژوهش حاضر، با الهام‌گیری از مراحل مورد استفاده در پژوهش (Baniasadi et al., 2022) و به منظور شناسایی ابعاد برنامه درسی دوره ابتدایی در کلاس‌های چندپایه به مرور پیشینه در پایگاه داده‌های داخلی و بین‌المللی پرداخته‌شد. شناسایی و گردآوری اسناد در پایگاه داخلی شامل نورمگز، ایرانداک، سیویلیکا، علم‌نت، مرکز طلاعات

علمی جهاد دانشگاهی و پرتال جامع علوم انسانی و با استفاده از کلیدواژه‌های «کلاس چندپایه، تدریس چندپایه و برنامه درسی، اجرای آموزشهای درسی چندپایه، آسیب‌های موجود در کلاس‌های چندپایه» انجام شده و تعداد ۲۴ سند، در مرحله اول بازیابی‌شد. همچنین با جستجو در پایگاه داده‌های بین‌المللی همچون اریک، سیج، الزویر، گوگل اسکالر و تیلور و فرانیس با کلید واژه‌های «multi-grade multi-grade teaching, curriculum, implementation of multi-grade lessons, damage in multi-grade classes» تعداد ۳۲ سند بازیابی شد. ملاک ورود هر سند، وجود کلیدواژه‌ها در عنوان یا واژگان کلیدی یا در متن پژوهش بود که این ملاک به سبب بررسی میزان ارتباط اسناد با موضوع مورد پژوهش است. بدین‌منظور راهبرد جستجو با استفاده از کلیدواژه‌ها و عملگرهای بولی به شیوه زیر تنظیم و مورد استفاده قرار گرفت

«multi-grade class» AND «as» AND «multi-grade teaching, curriculum» NOT «General curriculum» «implementation of multi-grade lessons» OR «damage in multi-grade classes»

پس از بازیابی اسناد با استفاده از نشانگرهای فهرست واریسی ارزیابی پریزما به ارزیابی مطالعات بازیابی‌شده، پرداخته شده است. ابتدا، با بررسی عناوین مطالعات، ۱۳ مطالعه دارای ارتباط ضعیف در مرحله اول حذف شدند. سپس با مطالعه چکیده تمامی اسناد داخلی و بین‌المللی باقیمانده، ۴ پژوهش دیگر از مطالعات حذف شدند. به طور کلی با مطالعه تمامی محتوای منابع، به دلیل ضعف ارتباط با موضوع ابعاد برنامه درسی دوره ابتدایی در کلاس‌های چندپایه و یا ضعف اعتبار، ۱۷ سند دارای ارتباط ضعیف با موضوع یا غیرمعتبر (مثال اسناد حاوی داده‌های تکراری، سرقت علمی و یا داده‌های ضعیف) حذف شدند. در نهایت از اسناد داخلی، تعداد ۱۲ سند شامل یک کتاب و ۱۱ مقاله و از اسناد بین‌المللی تعداد ۲۷ سند شامل دو رساله دکتری و ۲۵ مقاله، با ملاک اعتبار و ارتباط مستقیم با موضوع، برای مطالعه و تحلیل انتخاب شدند. فرایند ارزیابی مطالعات در نمودار جریانی شماره ۱

نشان داده شده است.

شکل ۱. خلاصه فرایند بازیابی و انتخاب منابع

جدول ۱. مشخصات اسناد منتخب تحلیل شده

کد	نویسندگان	سال	روش	کد	نویسندگان	سال	روش
۱.	احمدی و همکاران	۱۳۹۹	کیفی (تحلیل محتوا)	۲۱	مانزانیو	۲۰۲۳	پیمایشی
۲.	اسلامی و همکاران	۱۴۰۲	مروری - تحلیلی	۲۲	مارودولایرونا	۲۰۲۳	پیمایشی
۳.	ترابی و همکاران	۱۴۰۱	مروری - تحلیلی	۲۳	ناپارون	۲۰۲۱	اکتشافی
۴.	حسینی و همکاران	۱۴۰۱	مروری - تحلیلی	۲۴	نیکولز و همکاران	۲۰۱۹	مروری
۵.	حیدری نیا	۱۳۹۷	کتابخانه ای	۲۵	اورتیز وایت	۲۰۲۲	مروری
۶.	زینالپور و همکاران	۱۴۰۱	توصیفی - تحلیلی	۲۶	پریدمور	۲۰۰۷	پیمایشی
۷.	طاهری زاده و همکاران	۱۳۹۸	مروری	۲۷	راگل	۲۰۱۲	توصیفی - تحلیلی
۸.	عزتی و همکاران	۱۳۹۹	توصیفی - تحلیلی	۲۸	ریدگه	۲۰۱۹	مروری
۹.	مالمیر و همکاران	۱۴۰۲	کتابخانه ای	۲۹	شریفا	۲۰۲۰	پیمایشی
۱۰.	مرتضوی زاده و همکاران	۱۴۰۱	پدیدارشناسی	۳۰	سیلور	۲۰۲۲	مروری
۱۱.	محمدی و همکاران	۱۴۰۲	تطبیقی	۳۱	استینمتز	۲۰۲۰	اکتشافی
۱۲.	مشکین فام و همکاران	۱۴۰۲	کیفی (فرا ترکیب)	۳۲	تایونی و همکاران	۲۰۲۳	کیفی (تحلیل مضمون)
۱۳.	آسیمکی و همکاران	۲۰۲۳	پیمایشی	۳۳	تراهر و همکاران	۲۰۲۰	کتابخانه ای
۱۴.	آکاترینر و همکاران	۲۰۲۱	کتابخانه ای	۳۴	یونسکو	۲۰۲۰	پیمایشی
۱۵.	ایلکز وهافستین	۲۰۱۷	کتابخانه ای	۳۵	یونسکو	۲۰۲۲	مروری
۱۶.	فارمونوا	۲۰۲۳	توصیفی - تحلیلی	۳۶	واهاب	۲۰۱۸	نیمه آزمایشی
۱۷.	کاراچویان و همکاران	۲۰۲۲	کیفی (تحلیل محتوا)	۳۷	والش	۲۰۱۷	کیفی (تحلیل مضمون)
۱۸.	فارو و همکاران	۲۰۰۹	توصیفی - تحلیلی	۳۸	وارن	۲۰۲۲	کتابخانه ای
۱۹.	فت و همکاران	۲۰۱۵	کیفی (تحلیل محتوا)	۳۹	ویاف	۲۰۲۲	پیمایشی
۲۰.	گدیفو	۲۰۲۳	کتابخانه ای				

برای تحلیل اسناد، از راهبرد تحلیل محتوای کیفی آلتاید (Altheide, 2000) استفاده شده است. این روش از مناسب ترین روشها برای تحلیل نظام مند اسناد و استخراج مفاهیم موردنظر از آنهاست (Walsh et al., 2017). به این ترتیب که پژوهشگر پس از ارزیابی و انتخاب مطالعات، ابتدا اسناد انتخاب شده را به ترتیب ارتباط با مسئله پژوهش، مطالعه کرده و در حین مطالعه، قسمت‌های مرتبط با مسئله پژوهش را کدگذاری و همه کدها را در یک فایل جمع بندی کرده است. سپس با مطالعه و بررسی کدها، کدهای تکراری را حذف کرده و کدهای مشابه را با هم جمع و تحت عنوان یک ملاک درآورده است. پس از آن با دسته بندی و جمع زیرمقوله‌های مشابه، به مقوله‌هایی در زمینه ابعاد برنامه درسی دوره ابتدایی در کلاس‌های چندپایه دست یافته است.

ارزیابی کیفیت اسناد مورد مطالعه

یکی از مراحل اساسی که در کنار ملاک‌های ورود و خروج باید رعایت شود، ارزیابی کیفیت اسناد بازبایی شده است (Baniasadi et al., 2022). در پژوهش حاضر پس از

بررسی‌های اولیه و مشخص شدن مقالات اصلی توسط نویسنده اول، ارزیابی کیفیت اسناد انجام شد. در فرایند ارزیابی، پنج سؤال مورد بررسی قرار گرفت: ۱. آیا اهداف پژوهش به‌وضوح مشخص شده‌است؟ ۲. آیا روش‌های جمع‌آوری داده‌ها به‌اندازه کافی دقیق هستند؟ ۳. آیا مطالعه قابلیت اطمینان و اعتبار ملاک‌ها را توضیح می‌دهد؟ ۴. آیا نتایج به‌وضوح مشخص شده‌اند؟ ۵- آیا مطالعه به دانش و درک مخاطبان می‌افزاید؟ هر سؤال بر اساس مقیاس سه درجه‌ای، امتیازدهی شد که "بله" ۱ امتیاز، "نه" ۰ امتیاز و "تا حدی" ۰.۵ امتیاز است. از این رو، هر مطالعه می‌تواند بین ۰ تا ۵ امتیاز داشته باشد؛ هرچه نمره کل یک مطالعه بالاتر باشد، از کیفیت بالاتری برخوردار است. جدول ۲ نتایج ارزیابی اسناد را نشان می‌دهد. نتایج نشان می‌دهد که همه اسناد از کیفیت لازم برای ورود به بخش تحلیل نهایی برخوردار بوده‌اند. ارزیابی کیفیت توسط سه ارزیاب انجام شده و سپس ضریب کاپا برای آنها محاسبه گردید که نشان از وضعیت قابل قبول است.

جدول ۲: ارزیابی کیفیت اسناد مورد مطالعه

کد مقاله	نویسنده/سال	عنوان مقاله	مجله	جامعه/منوبه آماري	کشور	سؤال ۱	سؤال ۲	سؤال ۳	سؤال ۴	سؤال ۵	کل	درصد
۱	احمدی و همکاران، ۱۳۹۹	شناسایی و بررسی مؤلفه‌های معروف برنامه درسی کلاس‌های چند پایه براساس تجارب و مفروضه‌های جهانی	مجله دانشکده پزشکی	منابع علمی و کتابخانه ای	ایران	۱	۱	۱	۰.۵	۱	۴.۵	۹۰٪
۲	(Eslami et al., 1402)	اهمیت و ضرورت تشکیل کلاس‌های چند پایه و چگونگی اداره ای این کلاس‌ها	شانزدهمین کنفرانس بین المللی روانشناسی،مشاوره و علوم تربیتی	مطالعات مروری	ایران	۱	۱	۱	۰.۵	۱	۴.۵	۹۰٪
۳	(Torabi et al., 1401)	بررسی برنامه درسی تلفیقی در مدارس چند پایه	دهمین همایش علمی پژوهشی علوم تربیتی و روانشناسی، آسیب‌های اجتماعی و فرهنگی ایران	مطالعات مروری	ایران	۱	۱	۱	۱	۱	۵	۱۰۰٪
۴	(Hosseini &) (Rostami, 1401)	ضرورت راهنمایی و مشاوره در کلاس‌های چندپایه	کنفرانس ملی پژوهش‌های سازمان و مدیریت.	مطالعات مروری	ایران	۱	۱	۱	۱	۱	۵	۱۰۰٪
۵	(Heydarinia, 2017)	برنامه‌ریزی درسی کلاسهای چند پایه (راهنمای عملی ویژه دانشجو معلمان و معلمان)	آکادمیک	مطالعات مروری	ایران	۱	۱	۱	۱	۱	۵	۱۰۰٪
۶	(Zainalpour et al., 1401)	آسیب شناسی آموزش در کلاس‌های چندپایه، بررسی فرصت‌ها و تهدیدها (مطالعه موردی شهرستان ماکو).	پویش در آموزش علوم انسانی	مطالعات مروری	ایران	۱	۱	۰.۵	۱	۱	۴.۵	۹۰٪

کد مقاله	سال نویسنده/	عنوان مقاله	مجله	جامعه نمونه آقاری	کشور	سال ۱	سال ۲	سال ۳	سال ۴	سال ۵	کل	درصد
۷	Taherizadeh &) (Shabani, 2018	برنامه درسی بومی شده، ضرورت انکارناپذیر برای کلاس‌های چندپایه	پژوهش در برنامه ریزی درسی (دانش و پژوهش در علوم تربیتی-برنامه ریزی درسی).	مطالعات مروری	ایران	۱	۱	۱	۱	۱	۵	۱۰۰٪
۸	(Ezzati, 2019)	بررسی روشها و راهبردهای تدریس در کلاسهای چند پایه با تأکید بر روش یادگیری خودراهبری	پژوهشهای مدیریت در جهان اسلام	مطالعات مروری	ایران	۱	۱	۱	۱	۱	۵	۱۰۰٪
۹	Malmir & Esfini) (Farahani, 1402	بررسی محدودیت‌های مدارس چندپایه	دهمین همایش ملی مطالعات و تحقیقات نوین در حوزه علوم انسانی، مدیریت و کارافزینی ایران	مطالعات مروری	ایران	۱	۱	۱	۰.۵۲	۱	۴.۵	۹۰٪
۱۰	Mortazavizadeh) (& Hosni, 1401	واکوی تجارب زیسته معلمان تازه کار از چالش‌های تدریس در کلاسهای چندپایه	رویکردهای نوین آموزشی	پدیدارشناسی	ایران	۱	۱	۱	۱	۱	۵	۱۰۰٪
۱۱	Mohammadi,) (2016)	مطالعات تطبیقی برنامه ریزی درسی چند پایه در ایران و جهان	اولین کنفرانس بین المللی علوم اجتماعی، تربیتی علوم انسانی و روانشناسی.	تطبیقی	ایران	۱	۱	۱	۱	۱	۵	۱۰۰٪
۱۲	Meshkinfam et) (al., 1402	شناسایی عناصر برنامه درسی کلاس‌های چند پایه دوره ی ابتدایی	فصلنامه علمی-پژوهشی سبک زندگی اسلامی با محوریت سلامت.	منابع علمی و کتابخانه ای	ایران	۱	۱	۱	۱	۱	۵	۱۰۰٪
۱۳	Asimaki et al.,) (2023	Investigating The Teachers' Pedagogical Practices In Multi-Grade Primary Schools: A Sociological Approach	European Journal Of Education Studies	معلمان	یونان	۱	۰.۵	۰	۰.۵	۱	۲.۵	۵۰٪
۱۴	Acatrinei &) (Popovici, 2021	THE ORGANIZATION OF MULTIGRADE TEACHING IN PRIMARY SCHOOL. CHALLENGES AND CHANCES	Proceedings of ICERI2021 Conference	مطالعات مروری	رومانی	۱	۱	۱	۱	۱	۵	۱۰۰٪
۱۵	Eilks &) (Hofstein, 2017	Curriculum Development In Science Education	In book: Science education: An international comprehensive course companion	منابع علمی و کتابخانه ای	آلمان	۱	۱	۱	۱	۱	۵	۱۰۰٪
۱۶	Farmonovna,) (2023	The Importance Of Students' Economic Competences In Improving The Quality .Of Education	In Interdiscipline Innovation And .Scientific Research Conferenc	مطالعات مروری	آمریکا	۱	۱	۱	۱	۱	۵	۱۰۰٪
۱۷	Karaçoban &) (Karakuş, 2022	Evaluation Of The Curriculum Of The Teaching In The Multigrade Classrooms Course: Participatory Evaluation Approach	Pegem Journal Of Education And Instruction	منابع علمی و کتابخانه ای	ترکیه	۱	۱	۱	۱	۱	۵	۱۰۰٪
۱۸	(FAR06, 2009)	Curriculum Delivery In Multi-Grade Rural Schools In The Breede River I Overberg Emdc	Cape Peninsula University Of Technology	منابع علمی و کتابخانه ای	آمریکا	۱	۱	۱	۱	۱	۵	۱۰۰٪
۱۹	(Fât, 2015)	Curriculum Design For A Training Program In Multigrade Instruction	Faculty Of Psychology And Educational Sciences, Teacher Training Department	منابع علمی و کتابخانه ای	رومانی	۱	۰	۰	۰.۵	۱	۲.۵	۵۰٪
۲۰	(Gedifew, 2023)	Instructional Leadership Development Practices In Ethiopia: Curriculum Development And Implementation Practices, And Career Development Frameworks	Journal Of School Leadership	مطالعات مروری	اتیوپی	۱	۰.۵	۰	۱	۱	۳.۵	۷۰٪
۲۱	Manzano &) (Magalona, 2023	Attitude Towards Teaching And Professional Qualification Of Prospective Teachers In A Multi-Grade Classroom	International Journal Of Multidisciplinary Research	معلمان	مالزی	۱	۱	۰.۵	۱	۱	۴.۵	۹۰٪
۲۲	Murodullayevna,) (2023	Ways Of Using Modern Educational Technologies In The Primary Education .System	Intent Research Scientific Journal	متخصصان آموزش و پرورش	نروژ	۱	۱	۱	۰.۵	۱	۴.۵	۹۰٪
۲۳	Naparan &) (Alinsug, 2021	Classroom Strategies Of Multigrade .Teachers	Social Sciences & Humanities	معلمان- دانش آموزان	کلمبیا	۱	۱	۱	۰.۵	۱	۴.۵	۹۰٪
۲۴	Nichols & Stahl,) (2019	intersectionality in higher education .research: a systematic literature review	Higher Education Research and Development	مطالعات مروری	استرالیا	۱	۱	۱	۱	۱	۵	۱۰۰٪

کد مقاله	سال نویسنده/	عنوان مقاله	مجله	جامعه نمونه	کشور	سال ۱	سال ۲	سال ۳	سال ۴	سال ۵	کل	درصد
۲۵	(Ortiz-Wythe et al., 2022)	Intersectional Organizing and Educational Justice: How Lived Experience Influences Community Organizers' Understanding and Practice of Intersectional Organizing	Soc. Sci	مطالعات مروری	آمریکا	۱	۱	۱	۱	۱	۵	۱۰۰٪
۲۶	(Pridmore, 2007)	Adapting The Primary-School Curriculum For Multigrade Classes In Developing Countries: A Five-Step Plan And An Agenda For Change	Journal Of Curriculum Studies,	مطالعات مروری	انگلستان	۱	۱	۱	۱	۱	۵	۱۰۰٪
۲۷	(Raggl, 2012)	Age mixed Learning in small schools in rural areas	Swiss Journal for Educational Science,	مطالعات مروری	سوئیس	۱	۱	۰۰۵	1	۱	۴۰۵	۹۰٪
۲۸	(Ridge & Kippels, 2019)	UNESCO, education, and the private sector: A relationship on whose terms?: Commodification, the market and business involvement	In Researching the Global Education Industry	مطالعات مروری	ایتالیا	۱	۱	۱	۱	۱	۵	۱۰۰٪
۲۹	(Shareefa, 2021)	Using differentiated instruction in multigrade classes: a case of a small .school	Asia Pacific Journal of Education	معلمان	مالدیو	۱	۱	۱	۱	۱	۵	۱۰۰٪
۳۰	(Silver, 2022)	A Theoretical Framework For Studying .Teachers' Curriculum Supplementation	Review Of Educational Research	مطالعات مروری		۱	۱	۱	0/5	۱	4/5	۹۰٪
۳۱	(Steinmetz, 2020)	he coined the term 'intersectionality' over 30 years ago. Here's what it means to her .today	Time Magazine	مطالعات مروری	کلمبیا	۱	۱	۱	۱	۱	۵	۱۰۰٪
۳۲	(Tayoni & Aboejo)	The Multigrade Education Program: A .Policy Evaluation	International Journal Of Academic Pedagogical Research	معلمان	فیلیپین	۱	۱	۱	۱	۱	۵	۱۰۰٪
۳۳	(Trahar et al.,) (2020)	Rurality and access to higher education. .Compare	A Journal of Comparative and International Education	مطالعات مروری	انگلستان	۱	۱	۱	۱	۱	۵	۱۰۰٪
۳۴	(UNESCO,) (2020b)	Right to Education Under Pressure: Main Challenges and Transformative Actions in the Educational Response to the Mixed Migratory Flow of the Venezuelan .Population in Peru	.Https://Unesdoc. Unesco.Org	معلمان- دانش آموزان	پرو	۱	۰۰۵	۰	۰۰۵	۱	۲۰۵	۵۰٪
۳۵	(UNESCO, 2022)	The Right To Education In The 21st Century: Findings From The International Seminar On The Evolving Right To .Education	Https://Unesdoc.Unesco.Org/	مطالعات مروری	-	۱	۱	۱	۱	۱	۵	۱۰۰٪
۳۶	(Wahab, 2018)	The Effectivity Of Physical Fitness Test On Multi Level Run To Improve .Students' Motivation	Performance And Achievement	دانش آموزان	اندونزی	۱	۱	۱	۱	۱	۵	۱۰۰٪
۳۷	(Walsh et al.,) (2017)	Reducing High School Dropout through .Elementary School Student Support	Center for Optimized Student	دانش آموزان	آمریکا	۱	۱	۱	۱	۱	۵	۱۰۰٪
۳۸	(Warren, 2022)	Willful Defiance: The Movement to .Dismantle the School-to-Prison Pipeline	.Oxford University Press	مطالعات مروری	آمریکا	۱	۱	۱	۱	۱	۵	۱۰۰٪
۳۹	(Wiafe, 2022)	School Dropout Among Children and Its Implication(s): Perspectives from Rural .Ghana	https://www.researchgate.net/publication	دانش آموزان	غنا	۱	۱	۱	۱	۱	۵	۱۰۰٪

کدگذاری و تحلیل داده‌ها

در مطالعه حاضر پژوهشگران طی حدود سه ماه، ۵۶ سند داخلی و بین المللی را انتخاب، مطالعه و با استفاده از راهبرد تحلیل محتوای کیفی آلتاید تحلیل کرده اند. پس از تحلیل این اسناد، ۱۷ سند به دلیل فقدان محتوا در مورد ابعاد برنامه درسی دوره ابتدایی در کلاس‌های چندپایه، از این مطالعه

حذف شدند، سپس از میان ۵۰ سند باقیمانده، تعداد ۳۹ سند

مورد استفاده قرار گرفتند.

از میان ۳۹ سندی که به بحث کلاس‌های چندپایه پرداخته اند، ۱۲ سند (۳۰،۷۶ درصد)، داخلی و ۲۷ سند (۶۰،۲۳ درصد)، بین المللی است. در نهایت این تحلیل به شناسایی ۸۴ نشانگر و دسته‌بندی آن در قالب ۹ بعد شامل هدف محتوا،

معلم، مواد و منابع، دانش آموز، زمان، مکان/محیط، روش های یادگیری و تدریس و روشهای ارزشیابی منجر شد. در جدول شماره ۱، مقوله ها، زیرمقوله ها و کدهای اولیه مرتبط ابعاد

برنامه درسی دوره ابتدایی در کلاس های چندپایه به تفکیک ذکر شده است.

جدول ۳. مقوله ها، زیرمقوله ها و کدهای اولیه مرتبط با ابعاد برنامه درسی دوره ابتدایی در کلاس های چندپایه

مقوله ها	زیرمقوله ها	کدهای اولیه
هدف	شناسایی اهداف	شناسایی اهداف یادگیری در یک برنامه آموزشی چند پایه، شناسایی منابع اهداف یادگیری در یک برنامه آموزشی چند پایه
	شناسایی مهارت ها و نگرش ها	شناسایی دانش مورد انتظار در برنامه درسی، شناسایی مفاهیم مورد انتظار در برنامه درسی، شناسایی مهارت ها مورد انتظار در برنامه درسی، شناسایی ارزش ها مورد انتظار در برنامه درسی، شناسایی نگرش های مورد انتظار در برنامه درسی
	شناسایی انتظارات	تعیین انتظارات عملکردی، شناسایی شایستگی های مورد انتظار از دانش آموزان پس از آموزش
محتوا	کاربردی بودن	کاربردی بودن محتوای آموزشی، محتوای مبتنی بر تجربه عملی
	شایستگی	محتوای مبتنی بر شایستگی، محتوای آموزشی مبتنی بر توانمندی و استعداد
	زمینه های محتوا	توجه به محتوای محیطی، اجتماعی، فردی و آموزشی، مسیر یادگیری از طریق پیش بینی موفقیت های یادگیری برای کسب دانش و مهارت های جدید
	بازتالیف محتوا	بازتالیف محتوا، سازماندهی، چینش، شرح و بسط مجدد محتوا با توجه به ساختار و اهداف کتاب درسی تعیین نقشه
	محتوا بدون نیاز معلم	شناسایی موضوعاتی از یک ماده درسی با قابلیت یادگیری توسط دانش آموز، شناسایی موضوعات بدون نیاز به حضور مستقیم معلم
معلم	شناسایی نیازهای معلمان	شناسایی مهمترین نیازهای تدریس معلمان، تلاش معلمان در به روز نمودن دانش تدریس در این کلاسها
	کیفیت /کمیت	معلمان با تجربه، کافی بودن معلمان آموزش دیده، نیروی های انسانی متخصص
	روش تدریس معلم	روشهای تدریسی تلفیقی، یافتن شیوه های موثر در زمینه خاص آموزش، کشف چالش ها/فرصت هایی را که معلمان هنگام تدریس در کلاس های چندپایه با آن مواجه می شوند، روش تدریس منعطف، بکارگیری روش های تدریس تعاملی
مواد و منابع	شایستگی و حمایت از معلم	شایستگی حرفه ای معلم، مهارت های مدیریت کلاس معلمی، انگیزه برای آموزش و استراتژی های مدیریتی کلاس نوآورانه، کارگاه های آموزشی برای معلمان چند پایه، آشنایی معلمان با انواع روش تدریس موثر و مناسب در کلاس، استفاده از منابع مکتوب
	کتاب ها درسی	کتاب های درسی منعطف، کتاب های کمک آموزشی، تدوین کتب درسی ویژه، کاهش حجم کتابها و ایجاد محتوای کل به جز در کتب
	رسانه ها	استفاده از مواد و رسانه های آموزشی مورد نیاز از منظر مخاطب و نوع رسانه، استفاده از فناوری های نوین، بهره گیری از فیلم های آموزشی
دانش آموز	توجه به توانایی های فردی	گروه بندی دانش آموزان، ویژگی های یادگیری، توجه به استعدادهای دانش آموزان، استفاده از روش یادگیری خود تنظیمی
	تفاوت های زبانی و جنسیتی	توجه به دوزبانه بودن دانش آموزان، توجه به مختلط بودن و جنسیت دانش آموزان
	تعامل	استفاده از دانش آموزان قوی پایه های بالاتر در کمک به فرایند تدریس پایه های پایین تر، تعامل درسی بین دانش آموزان، آموزش دادن دانش آموزان پایه پایین تر توسط دانش آموز پایه بالاتر، آموزش با روش فراگیر محور به صورت بحث گروهی در کلاسهای چندپایه
زمان	انعطاف پذیری	انعطاف پذیری در زمان، زمان یادگیری مبتنی بر تعامل دانش آموزان، مطابقت محتوا در مقایسه با زمان اختصاص یافته
	برنامه ریزی مبتنی بر محدودیت زمان	اولویت بندی آموزش دروس بر اساس اولویت های تدریس، اولویت بندی آموزش بر اساس محدوده زمانی، اولویت بندی آموزش بر اساس زمان اختصاص یافته به هر پایه در کلاس، مدیریت زمان
	تجهیزات مکانی	توجه به محدودیت و شرایط تجهیزاتی موجود، توجه به تجهیزات مورد نیاز هر پایه
مکان/محیط	چیدمان کلاس	توجه به شرایط فیزیکی و چیدمان کلاس، کنار هم بودن مکان نشستن دانش آموزان همپایه در کلاس
	شیوه های تدریس نوین	شیوه های تدریس نوین و انعطاف پذیر، تدریس مشارکتی، تدریس مبتنی بر حل مسئله، تدریس مبتنی بر تعامل، تدریس مبتنی بر انتقال مستقیم، استفاده از آموزش متمایز

روشهای یادگیری و تدریس	پیش نیازهای یادگیری	تعیین پیش نیازهای یادگیری، تعیین نقطه شروع آموزش با بررسی دانستیها، تجارب و یادگیریهای دانش آموزان در پایه های قبل، طراحی تجارب یادگیری، اتصال آموزش به موقعیت های زندگی واقعی
روشهای ارزشیابی	انتخاب و استفاده از انواع روش ها	ارزشیابی مبتنی بر محتوا، ارزشیابی مبتنی بر روش، ارزشیابی مبتنی بر زمان، ارزشیابی مبتنی بر هدف، تهیه فهرست و آرسی فردی و گروهی در ارزشیابی، ارزشیابی با استفاده از روش معلم بار هر پایه
	انعطاف پذیری ارزشیابی	محدود نشدن استفاده از یک روش و مدل خاص در ارزشیابی و متناسب با موضوع و اهداف آموزشی مرحله ای پایانی، استفاده از انواع بازخورد شفاهی و کتبی توسط خود دانش آموز همپایه/ همکلاس والدین و در آخر توسط معلم
	فنون ارزشیابی توصیفی	استفاده از فنون ارزشیابی توصیفی همچون خود سنجی و همسال سنجی، ارزشیابی کیفی توصیفی منطبق بر روش برنامه ریزی چندپایه

در این بخش، مهمترین عامل بر اساس تعداد نشانگرها، معلم با اختصاص ۱۵ نشانگر از مجموع ۸۴ نشانگر معادل ۱۹،۰۴ درصد شناخته می شود.

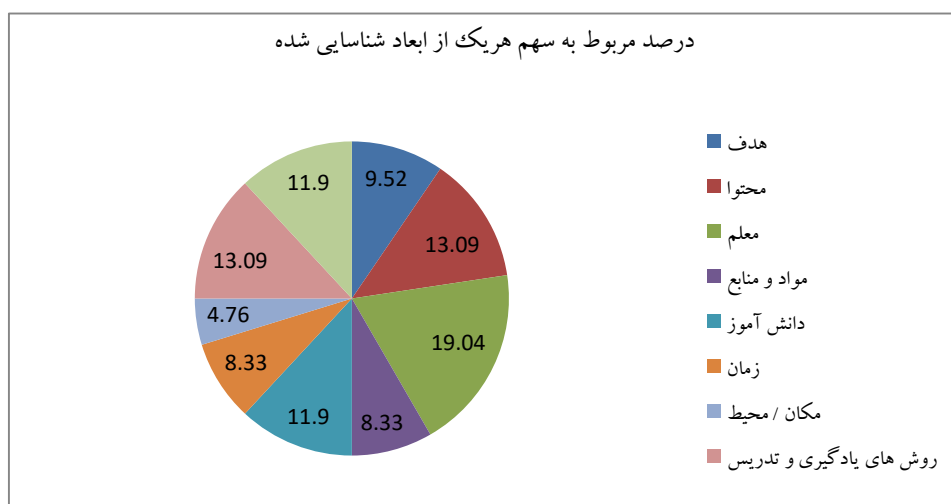
فراوانی و درصد هر یک از ابعاد برنامه درسی کلاس های چندپایه به شرح جدول و نمودار زیر است:

جدول ۴. فراوانی و درصد هر یک از ابعاد برنامه درسی کلاس های چندپایه

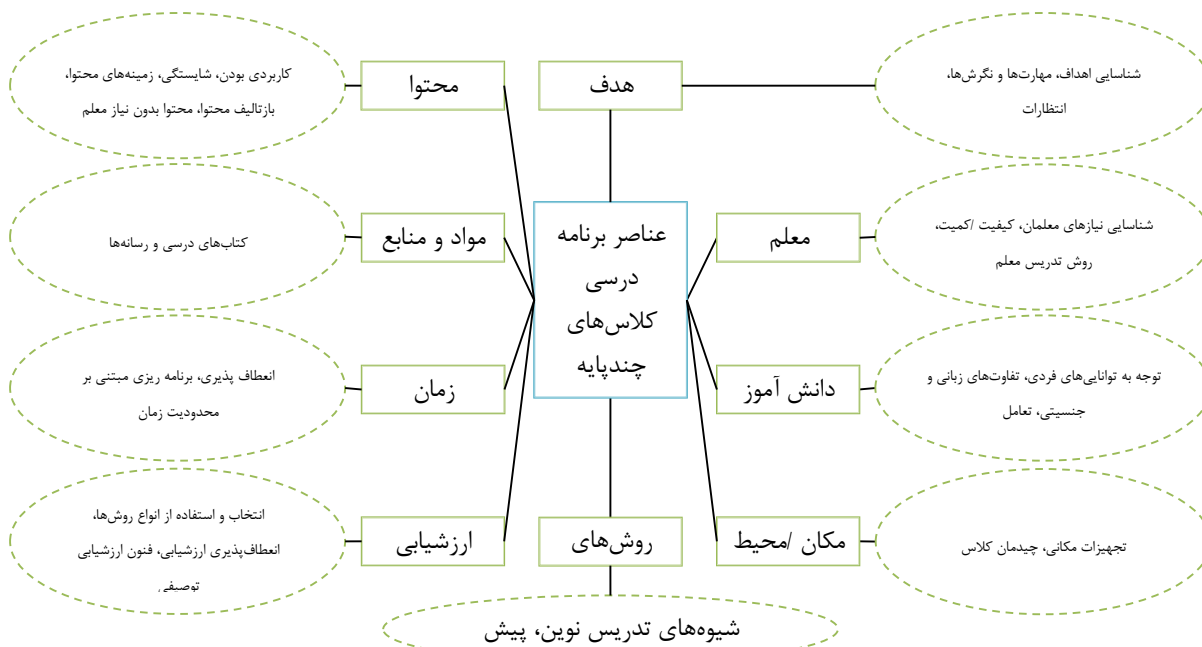
ابعاد	فراوانی	درصد	ابعاد	فراوانی	درصد
هدف	۸	۹،۵۲	زمان	۷	۸،۳۳
محتوا	۱۱	۱۳،۰۹	مکان / محیط	۴	۴،۷۶
معلم	۱۶	۱۹،۰۴	روش های یادگیری و تدریس	۱۱	۱۳،۰۹
مواد و منابع	۷	۸،۳۳	روش های ارزشیابی	۱۰	۱۱،۹۰
دانش آموز	۱۰	۱۱،۹۰	کل	۸۴	۱۰۰،۰۰

اختصاص داده شده است. رتبه سوم به طور مشترک برای دانش آموز و روش های ارزشیابی با ۱۱،۹۰ درصد بود. رتبه چهارم هدف با ۹،۵۲ درصد، رتبه پنجم مواد و منابع و زمان با ۸،۳۳ و رتبه ششم و آخر مکان / محیط با ۴،۷۶ درصد بود.

در نمودار شماره ۱، سهم هریک از ابعاد برنامه درسی کلاس های چندپایه از اسناد تحلیل شده به تفکیک بر اساس درصد بیان شده است. همانگونه که عنوان شد، معلم بالاترین درصد برابر با ۱۹،۰۴ بوده است. بعد از آن رتبه دوم به دو بعد محتوا و روش های یادگیری و تدریس با ۱۳،۰۹

نمودار ۱. سهم ابعاد برنامه درسی کلاس های چندپایه از اسناد تحلیل شده

شکل ۲. عناصر برنامه درسی کلاس‌های چندپایه

بحث و نتیجه گیری

در پژوهش حاضر با مرور نظام مند پیشنهادها، به ابعاد برنامه درسی کلاس‌های چندپایه پرداخته شده است. این تحلیل به شناسایی ۹ بعد شامل هدف، محتوا، معلم، مواد و منابع، دانش آموز، زمان، مکان/محیط، روش‌های یادگیری و تدریس و روش‌های ارزشیابی و ۸۴ نشانگر منجر شد. معلم بالاترین درصد برابر با ۱۹۰۰۴ بوده است. بعد از آن رتبه دوم به دو بعد محتوا و روش‌های یادگیری و تدریس با ۱۳۰۰۹ اختصاص داده شده است. رتبه سوم به طور مشترک برای دانش آموز و روش‌های ارزشیابی با ۱۱۰۹۰ درصد بود. رتبه چهارم هدف با ۹۰۵۲ درصد، رتبه پنجم به طور مشترک برای مواد و منابع و زمان با ۸۰۳۳ و رتبه ششم و آخر مکان/محیط با ۴۰۷۶ درصد بود. در این راستا، ترابی (۱۴۰۱) نشان داد که روش برنامه درسی تلفیقی در کلاس‌های چند پایه مزایای بسیار زیادی مانند: یکپارچگی محتوا و کسب مهارت‌های عمیق در فراگیران دارد.

بر اساس یافته‌های به دست آمده از پژوهش حاضر و ابعاد به دست آمده، باید عنوان نمود که اولین بعد، هدف بود که بر اساس آن شناسایی اهداف، شناسایی مهارت‌ها و نگرش‌ها و

شناسایی انتظارات از زیر مجموعه‌های این بعد از برنامه درسی کلاس‌های چندپایه محسوب می‌شود. در تبیین این یافته باید عنوان نمود که شناسایی اهداف یادگیری در یک برنامه آموزشی چند پایه از ویژگی‌های مطرح در برنامه درسی کلاس‌های چندپایه است. از طرفی، شناسایی دانش مورد انتظار، مفاهیم مورد انتظار مهارت‌ها و ارزش‌ها و نگرش‌های مورد انتظار در برنامه درسی نیز باید توجه شود. از طرفی تعیین انتظارات عملکردی و شایستگی‌های مورد انتظار از دانش آموزان پس از آموزش نیز می‌بایست در نظر گرفته شود. دومین بعد از ابعاد برنامه درسی کلاس‌های چندپایه محتوا بود که کاربردی بودن، شایستگی، زمینه‌های محتوا، بازتالیف محتوا و محتوا بدون نیاز معلم از زیرمجموعه‌های آن بوده است. در تبیین این یافته باید عنوان نمود که در کلاس‌های چندپایه باید به کاربردی بودن محتوای آموزشی و مبتنی بر تجربه عملی توجه شود. محتوای مبتنی بر شایستگی و مبتنی بر توانمندی و استعداد توجه و عنایت شود. به محتوای محیطی، اجتماعی، فردی و آموزشی توجه شود. همچنین به مسیر یادگیری از طریق پیش بینی موفقیت‌های یادگیری جهت کسب دانش و مهارت‌های جدید توجه شود. شرح و بسط

مجدد محتوا با توجه به ساختار و اهداف کتاب درسی و شناسایی موضوعاتی از یک ماده درسی با قابلیت یادگیری توسط دانش‌آموز می‌بایست در نظر گرفته شود. در راستای پژوهش حاضر و در خصوص برنامه درسی برای کلاس‌های چندپایه، مشکین فام و همکاران (Meshkinfam et al., 1402) پژوهشی تحت عنوان شناسایی عناصر برنامه درسی کلاس‌های چند پایه دوره ی ابتدایی انجام داده و یافته‌ها نشان دادند که عناصر برنامه درسی کلاس‌های چند پایه دوره ی ابتدایی شامل محتوا از عناصر اصلی و مهم تلقی می‌شود. سومین بعد شناسایی شده از ابعاد برنامه درسی کلاس‌های چندپایه معلم بوده است که زیرمجموعه‌های آن شناسایی نیازهای معلمان، کیفیت /کمیت، روش تدریس معلم و شایستگی و حمایت از معلم بوده است. در تبیین این یافته‌ها باید عنوان نمود که شناسایی مهمترین نیازهای تدریس معلمان در برنامه درسی کلاس‌های چندپایه مدنظر است. همچنین تلاش معلمان در به روز نمودن دانش تدریس در این کلاسها نیز در نظر گرفته شود. از سوی دیگر بهره گیری از معلمان با تجربه با توجه به تدریس برای چندین پایه در زمان آموزشی یکسان می‌بایست در نظر گرفته شود. همچنین لازم است تا از کافی بودن معلمان آموزش دیده به عبارتی کمیت و تعداد معلمان آموزش دیده اطمینان خاطر داشت و به طور کلی از نیرویهای انسانی متخصص و کارآمد بهره گرفت. معلمان در این کلاس‌ها بایستی با توجه ماهیت و ترکیب خاص کلاس‌های چندپایه معلم باید از روشهای تدریسی تلفیقی بهره بگیرد و همچنین معلم فعالانه به یافتن شیوه‌های موثر در زمینه خاص آموزش اهتمام نماید. به طور کلی معلم باید از روش تدریس منعطف بهره بگیرد و بکارگیری روش‌های تدریس تعاملی در برنامه درسی این کلاس‌ها در نظر گرفته شده است. تایونی و همکاران (Tayoni & Abocejo) در پژوهشی تحت عنوان برنامه درسی آموزش چندپایه نشان داد که عدم آموزش معلمان و مشارکت اولیا در این آموزش‌ها یک نگرانی آشکار بود و مسئله دیگر،

فضای کلاسی محدودی است که برای کلاس‌های چند پایه در نظر گرفته شده است. چهارمین بعد شناسایی شده شامل مواد و منابع بوده است که زیرمجموعه‌های آن شامل کتاب‌های درسی و رسانه‌ها می‌باشد. در تبیین این یافته‌ها باید عنوان نمود که کتاب‌های درسی منعطف، بهره گیری از کتاب‌های کمک آموزشی، تدوین کتب درسی ویژه برای کلاس‌های چندپایه نیز مطرح می‌باشد. در کنار این موضوع، ایجاد محتوای کل به جز در کتب نیز در نظر گرفته شود. همچنین استفاده از مواد و رسانه‌های آموزشی مورد نیاز از منظر مخاطب و نوع رسانه، به طور کلی استفاده از فناوری‌های نوین و بهره گیری از فیلم‌های آموزشی نیز در نظر گرفته شود. به اعتقاد وارن (Warren, 2022) معلمان کلاس‌های چندپایه با چالش‌هایی همچون آموزش نامناسب، حمایت ناکافی از طرف ذینفعان اصلی، نبود منابع مناسب و کمبود تعداد کافی کارگاه‌های سازمان یافته روبه رو می‌شوند. وی اضافه کرد تدریس در کلاسهای چندپایه دشوار و چالش برانگیز است. پنجمین بعد شناسایی شده دانش‌آموز است که زیرمجموعه‌های آن شامل توجه به توانایی‌های فردی، تفاوت‌های زبانی و جنسیتی و تعامل بوده است. در تبیین این یافته‌ها باید عنوان نمود که گروه بندی دانش‌آموزان، ویژگی‌های یادگیری، توجه به استعدادها دانش‌آموزان، استفاده از روش یادگیری خود تنظیمی، توجه به دوزبانه بودن دانش‌آموزان، توجه به مختلط بودن و جنسیت دانش‌آموزان می‌بایست در این برنامه درسی در نظر گرفته شود. همچنین استفاده از دانش‌آموزان قوی پایه‌های بالاتر در کمک به فرایند تدریس پایه‌های پایین تر و تعامل درسی بین دانش‌آموزان و بحث گروهی بین آنها در برنامه درسی کلاس‌های چندپایه می‌بایست در نظر گرفته شود. در راستای پژوهش حاضر و در خصوص برنامه درسی برای کلاس‌های چندپایه، مشکین فام و همکاران (Meshkinfam et al., 1402) پژوهشی تحت عنوان شناسایی عناصر برنامه درسی کلاس‌های چند پایه دوره

ی ابتدایی انجام داده و یافته‌ها نشان دادند که عناصر برنامه درسی کلاس‌های چند پایه دوره ی ابتدایی دانش آموز و توجه به تفاوت‌های فردی از عناصر مهم این برنامه درسی است.

ششمین بعد شامل زمان است که زیرمجموعه‌های آن شامل انعطاف پذیری، برنامه ریزی مبتنی بر محدودیت زمان است. در تبیین این یافته‌ها باید عنوان نمود که انعطاف پذیری در زمان، زمان یادگیری مبتنی بر تعامل دانش‌آموزان، مطابقت محتوا در مقایسه با زمان اختصاص یافته توجه شود. همچنین در این راستا می‌بایست اولویت بندی آموزش دروس بر اساس اولویت‌های تدریس، اولویت بندی آموزش بر اساس محدوده زمانی و به طور کلی با توجه به محدودیت زمانی این کلاس‌ها به مدیریت زمان عنایت شود.

هفتمین بعد شامل مکان است که بر اساس آن زیرمجموعه‌های شناسایی شده شامل، تجهیزات مکانی و چیدمان کلاس مورد توجه است. در تبیین این یافته‌ها باید عنوان نمود که در برنامه درسی کلاس‌های چندپایه لازم است تا به محدودیت و شرایط تجهیزاتی موجود و تجهیزات مورد نیاز هر پایه توجه شود. توجه به شرایط فیزیکی و چیدمان کلاس و کنار هم بودن مکان نشستن دانش‌آموزان همپایه در کلاس نیز می‌بایست در نظر گرفته شود.

هشتمین بعد از ابعاد برنامه درسی کلاس‌های چندپایه روش‌های تدریس و یادگیری است که بر اساس آن، زیرمجموعه‌های به دست آمده شیوه‌های تدریس نوین و پیش نیازهای یادگیری است. در تبیین این یافته‌ها باید عنوان نمود که در برنامه درسی کلاس‌های چندپایه می‌بایست از شیوه‌های تدریس نوین و انعطاف پذیر استفاده کرد می‌توان به روش‌هایی همچون تدریس مشارکتی، تدریس مبتنی بر حل مسئله، تدریس مبتنی بر تعامل، تدریس مبتنی بر انتقال مستقیم، استفاده از آموزش متمایز یاد کرد. همچنین در این برنامه درسی لازم است تا به تعیین پیش نیازهای یادگیری، تعیین نقطه شروع آموزش با بررسی دانسته‌ها، تجارب و

یادگیریهای دانش‌آموزان در پایه‌های قبل توجه شده و به طراحی تجارب یادگیری پرداخته شود. همچنین لازم است تا به اتصال آموزش به موقعیت‌های زندگی واقعی اهتمام شود. کاراچوبان و همکاران (Karaçoban & Karakuş, 2022) در پژوهشی تحت عنوان ارزشیابی برنامه درسی تدریس در کلاس‌های چندپایه: رویکرد ارزشیابی مشارکتی نشان دادند که برنامه درسی تدوین شده کاربردی و قابل اجرا باشد، نیازهای پدید آمده در شرایط کنونی را برآورده کند و شخصاً به معلمان پیش از خدمت کمک کند تا به صورت حرفه ای فعالیت کنند. به طور کلی در اغلب پژوهش نشان داده شده است که کلاس‌های چندپایه نسبت به کلاس‌های معمولی موقعیت‌های آموزشی پیچیده تری است؛ زیرا حجم کار برای معلمان در کلاس‌های چندپایه در مقایسه با معلمان کلاس‌های تک پایه بیشتر است. درواقع معلمانی که در کلاس‌های چندپایه مشغول به تدریس هستند، احساس فشار بیش از حد می‌کنند؛ زیرا آنها کاری بیش از یک معلم انجام می‌دهند (Fât, 2015; Mortazavizadeh & Hosni, 1401).

نهمین و آخرین بعد شناسایی شده از ابعاد برنامه درسی کلاس‌های چندپایه می‌توان به ارزشیابی اشاره کرد که بر اساس آن زیرمجموعه‌های مطرح شده شامل انتخاب و استفاده از انواع روش‌ها، انعطاف پذیری ارزشیابی و استفاده از فنون ارزشیابی توصیفی است. در تبیین این یافته‌ها باید عنوان نمود که در برنامه درسی در کلاس‌های چندپایه ارزشیابی می‌بایست بر اساس و مبتنی بر محتوا، روش، زمان و مبتنی بر هدف باشد. همچنین در این برنامه درسی لازم است تا به تهیه چک لیستهای فردی و گروهی در ارزشیابی و با استفاده از روش معلم یار هر پایه انجام شود. در واقع محدود نشدن استفاده از یک روش و مدل خاص در ارزشیابی و متناسب با موضوع و اهداف آموزشی مرحله‌ای پایانی ضرورت دارد و استفاده از انواع بازخورد شفاهی و کتبی توسط خود دانش‌آموز همپایه/ همکلاس/والدین و در آخر توسط معلم می‌تواند در نظر گرفته شود. در واقع، استفاده

از فنون ارزشیابی توصیفی همچون خود سنجی و همسال سنجی می‌تواند در نظر گرفته شود. در این راستا اسلامی و همکاران (Eslami et al., 1402) در پژوهشی تحت عنوان اهمیت و ضرورت تشکیل کلاس‌های چند پایه و چگونگی اداره ی این کلاس‌ها نیز نشان داد که ارزشیابی نقش مهمی در برنامه درسی کلاس‌های چندپایه دارد.

در نهایت با توجه به آنچه مطرح شد پیشنهاد می‌شود در برنامه درسی کلاس‌های چندپایه به شناسایی اهداف یادگیری در یک برنامه آموزشی در این نوع کلاس‌ها در ابتدای سال تحصیلی انجام گیرد چراکه شناسایی اهداف می‌تواند مسیر را برای معلمان این کلاس‌ها روشن تر و هموارتر سازد. همچنین، در برنامه درسی کلاس‌های چندپایه به محور و موضوع معلم و شاخص‌های آن توجه ویژه ای مبذول شود و

منابع

بر اساس آن نظارت‌های برنامه درسی در این کلاس‌ها به صورت مستمر و مداوم در جهت بهبود کیفیت تدریس و آموزش انجام شود. متخصصان و کارشناسان و برنامه ریزان درسی، به شرح و بسط مجدد محتوا با توجه به ساختار و اهداف کتاب درسی و شناسایی موضوعاتی از یک ماده درسی با قابلیت یادگیری توسط دانش‌آموز در کلاس‌های چندپایه اهتمام کنند. از طرفی در کلاس‌های چندپایه و در برنامه درسی آن، از کتاب‌های کمک آموزشی بهره گیری شود. در نهایت پیشنهاد می‌شود استفاده از دانش‌آموزان قوی پایه‌های بالاتر در کمک به فرایند تدریس پایه‌های پایین تر و تعامل درسی بین دانش‌آموزان و بحث گروهی در برنامه درسی کلاس‌های چندپایه در نظر گرفته شود.

- Acatrinei, I., & Popovici, A. (2021). The organization of multigrade teaching in primary school. Challenges and chances. ICERI2021 Proceedings,
- Altheide, D. L. (2000). Tracking discourse and qualitative document analysis. *Poetics*, 27(4), 287-299.
- Asimaki, A., Georgakopoulou, M., Koustourakis, G., & Lagiou, A. (2023). INVESTIGATING THE TEACHERS' PEDAGOGICAL PRACTICES IN MULTI-GRADE PRIMARY SCHOOLS: A SOCIOLOGICAL APPROACH. *European Journal of Education Studies*, 10(5).
- Baniasadi, A., Salehi, K., Khodaie, E., Bagheri Noaparast, K., & Izanloo, B. (2022). Fairness in classroom assessment: A systematic review. *The Asia-Pacific Education Researcher*, 1-19.
- Charmaz, K. (2017). Constructivist grounded theory. *The Journal of Positive Psychology*, 12(3), 299-300.
- Eilks, I., & Hofstein, A. (2017). Curriculum development in science education. In *Science education* (pp. 167-181). Brill.
- Eslami, E., Nazari, H., Abqaei, A., & Haj Mohammadi, M. (1402). *The importance and necessity of forming multi-grade classes and*

- how to manage these classes* The 16th International Conference on Psychology, Counseling and Educational Sciences.
- Ezzati, K. (2019). Investigating teaching methods and strategies in multi-grade classes with emphasis on self-directed learning method. *Management research in the Islamic world*, 2(2), 69-61.
- FAR06, D. J. (2009). *curriculum delivery in multi-grade rural schools in the breede river i overberg emdc* Cape Peninsula University of Technology].
- Farmonovna, S. F. (2023). the importance of students'economic competences in improving the quality of education. . in interdisciplinary innovation and scientific research conference
- Făt, S. (2015). Curriculum design for a training program in multigrade instruction. *Educatia* 21(13), 51-61.
- Gedifew, M. T. (2023). Instructional Leadership Development Practices in Ethiopia: Curriculum Development and Implementation Practices, and Career Development Frameworks. *Journal of School Leadership*, 33(1), 50-65.
- Heydarinia, M. (2017). *Curriculum planning of multi-grade classes (a practical guide for*

- students and teachers) (electronic book). Akademik.
- Hosseini, S., & Rostami, M. (1401). The necessity of guidance and counseling in multigrade classes. *National Organization and Management Research Conference*.
- Karaçoban, F., & Karakuş, M. (2022). Evaluation of the curriculum of the teaching in the multigrade classrooms course: Participatory evaluation approach. *Pegem Journal of Education and Instruction*, 12(1), 84-99.
- Malmir, A., & Esfini Farahani, A. (1402). Examining the limitations of multi-grade schools. The 10th national conference of modern studies and research in the field of humanities. *management and entrepreneurship of Iran*.
- Manzano, E. C., & Magalona, J. D. (2023). Attitude towards teaching and professional qualification of prospective teachers in a multi-grade classroom. *EPRA International Journal of Multidisciplinary Research (IJMR)*, 9(4), 187-190.
- Meshkinfam, M., Akbari Khosravi Babadi, A., Abbasi Sorok, L., & Pushneh, K. (1402). A Identifying the elements of the curriculum of multi-grade classes in elementary school. *scientific-research quarterly of Islamic lifestyle focusing on health*, 7, 139-126.
- Mohammadi, R. (2016). *Comparative studies of multi-grade curriculum planning in Iran and the world* The first international conference of social sciences, educational humanities and psychology.
- Mortazavizadeh, S. H., & Hosni, M. (1401). Analyzing the lived experiences of novice teachers of the challenges of teaching in multigrade classes. *New educational approaches*, 16(1), 115-140.
- Murodullayevna, J. G. (2023). WAYS OF USING MODERN EDUCATIONAL TECHNOLOGIES IN THE PRIMARY EDUCATION SYSTEM. *Intent Research Scientific Journal*, 2(2), 124-127.
- Naparan, G. B., & Alinsug, V. G. (2021). Classroom strategies of multigrade teachers. *Social Sciences & Humanities Open*, 3(1), 100109.
- Nichols, S., & Stahl, G. (2019). Intersectionality in higher education research: A systematic literature review. *Higher Education Research & Development*, 38(6), 1255-1268.
- Ortiz-Wythe, B., Warren, M. R., & King, A. R. (2022). Intersectional organizing and educational justice: How lived experience influences community organizers' understanding and practice of intersectional organizing. *Social Sciences*, 11(4), 147.
- Pridmore, P. (2007). Adapting the primary-school curriculum for multigrade classes in developing countries: a five-step plan and an agenda for change. *Journal of curriculum studies*, 39(5), 559-576.
- Raggl, A. (2012). Age mixed Learning in small schools in rural areas. *Swiss Journal for Educational Science*, 34(2), 285– 301.
- Ridge, N., & Kippels, S. (2019). UNESCO, education, and the private sector: A relationship on whose terms? *Researching the global education industry: Commodification, the market and business involvement*, 87-113.
- Shareefa, M. (2021). Using differentiated instruction in multigrade classes: A case of a small school. *Asia Pacific Journal of Education*, 41(1), 167-181.
- Silver, D. (2022). A theoretical framework for studying teachers' curriculum supplementation. *Review of Educational Research*, 92(3), 455-489.
- Steinmetz, K. (2020). She coined the term 'intersectionality' over 30 years ago. Here's what it means to her today. *Time Magazine*, 23.
- Taherizadeh, S., & Shabani, R. (2018). Localized curriculum, an undeniable necessity for multigrade classes. *Research in curriculum planning (knowledge and research in educational sciences-curriculum planning)*, 16(36), 77-66.
- Tayoni, A. C., & Abocejo, F. T. The Multigrade Education Program: A Policy Evaluation.
- Torabi, F., Najarbashi, M., Rochini, M., & Izadi Gonabadi, A. (1401). Examining the integrated curriculum in multi-grade schools. The 10th Scientific Research Conference of Educational Sciences and Psychology. *Social and Cultural Damages of Iran*.
- Trahar, S., Timmis, S., Lucas, L., & Naidoo, K. (2020). Rurality and access to higher education. In (Vol. 50, pp. 929-942): Taylor & Francis.

- UNESCO. (2020b). Right to Education Under Pressure: Main Challenges and Transformative Actions in the Educational Response to the Mixed Migratory Flow of the Venezuelan Population in Peru. In.
- UNESCO. (2022). The Right To Education In The 21st Century: Findings From The International Seminar On The Evolving Right To Education. [https:// Unesdoc. Unesco. Org/ Ark:/ 48223/ Pf0000381108](https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000381108)
- Wahab, M. Y. (2018). The Effectivity of Physical Fitness Test on Multi Level Run to Improve Studentsâ€™ Motivation, Performance and Achievement. PROCEEDING INTERNATIONAL SEMINAR,
- Walsh, M. E., John, T. L.-S., Raczek, A., Vuilleumier, C., Foley, C., & Theodorakakis, M. (2017). Reducing high school dropout through elementary school student support: An analysis including important student subgroups. *City*, 9(10), 11.
- Warren, M. R. (2022). *Willful defiance: The movement to dismantle the school-to-prison pipeline*. Oxford University Press.
- Wiafe, E. (2022). *School Dropout Among Children and Its Implication(s): Perspectives from Rural Ghana*. [https:// www. researchgate. net/ publication/ 362467632 School Dropout Among Children and Its Implications Perspectives from Rural Ghana](https://www.researchgate.net/publication/362467632_School_Dropout_Among_Children_and_Its_Implications_Perspectives_from_Rural_Ghana)
- Zainalpour, H., Zainalpour, D., & Zainalpour, D. (1401). Pathology of education in multigrade classes, examination of opportunities and threats (case study of Mako city). *Research in humanities education*, 8(29), 1-19.

Identifying primary curriculum dimensions in multigrade classes: a systematic review

Marjan Khamisabadi¹, Mohammad Javadipour^{2*}, Keyvan Salehi³, Masume Alsadat Abtahi⁴

1. Doctoral student of Curriculum Planning, University of Research Sciences, Tehran, Iran. (Email: mahtabkhamis@gmail.com)
2. Associate Professor, Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Tehran, Tehran, Iran. (Corresponding Author), (email: javadipoor@ut.ac.ir)
3. Associate Professor, Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Tehran, Tehran, Iran. (Email: keyvansalehi@ut.ac.ir)
4. Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Faculty of Islamic Education, Science and Research Unit, Islamic Azad University, Tehran, Iran. (email: mh.abtahi2020@ut.ac.ir)

Abstract

Geographical dispersion and efforts to establish educational justice in the country have provided the basis for the formation and necessity of teaching in multi-grade classes. The present study was conducted with the aim of Systematic review research documents in order to identify the dimensions of the elementary school curriculum in multi-grade classes. Background review in internal databases including Noormags, Irandoc, Civilica, Elmnet, Center for Academic Jihad Scientific Knowledge and Comprehensive Portal of Humanities in the time frame of the keywords "multigrade class, multigrade teaching and curriculum, implementation of multigrade lessons, harms in multigrade classes" " done. It has also been retrieved by searching in international databases such as Eric, Sage, Elsevier, Google Scholar and Taylor and Francis in the period of international documents. After retrieving the documents, the retrieved studies were evaluated using the indicators of the Prism evaluation checklist. Data analysis with Altaide qualitative analysis method led to the identification of 84 indicators and its classification in the form of nine dimensions, including the purpose of content, teacher, materials and resources, student, time, place/environment, learning and teaching methods, and evaluation methods. Finally, in multi-grade classes, the importance of the curriculum is seen to be doubled and there is a need to implement the identified dimensions of the curriculum in these classes. Based on this, it is necessary to consider the identification of learning goals in the mentioned classes to flexible evaluation with trained teachers.

Keywords: curriculum implementation, elementary school, multigrade classes, systematic review